

FRANCESC ESPELT (1690-1699) I LA CRISI DE LA CAPELLA DE SANTA MARIA DEL MAR DE BARCELONA

BERNAT CABRÉ I CERCÓS

El present estudi sorgeix a partir de la curiositat personal al voltant de la figura de Francesc Espelt, mestre de capella a Santa Maria del Mar de Barcelona a les darreries del segle XVII. La meua tasca d'organista, així com reculats vincles personals i professionals amb la Parròquia de Santa Maria del Mar, feren que em sentís atret per un dels compositors més prolixos en versos d'orgue i ensems dels més desconeguts.¹ Aquesta recerca m'ha permès de conèixer un bon nombre de documentació, parcialment inèdita, que ha forçat una considerable ampliació de l'estudi tot revelant aspectes paral·lels a la biografia de Francesc Espelt que reflecteixen el que probablement fou un dels moments més crítics de la Capella de Música de Santa Maria del Mar, forçant-ne una refundació.

Així, doncs, dins d'aquest article voldria diferenciar dos aspectes. Per una banda el què es refereix estrictament a la biografia de F. Espelt, i, per l'altra, una anàlisi de la documentació exposada en referència a l'especial situació de la Capella de Música de l'esmentada parròquia barcelonina en el trànsit al segle XVIII. En el cas que ens ocupa, aquesta dialèctica entre dos aspectes aparentment diferenciats, sembla inevitable, ja que la inestable, i fins anecdòtica, biografia de F. Espelt se'ns mostra estretament lligada a la crisi viscuda dins Santa Maria del Mar; d'una manera tan intrincada que es fa difícil dilucidar fins on arriben a estar d'imbricats ambdós fenòmens. Al marge d'aquests particularismes esmentats voldria contextualitzar els fets més avall comentats dins la situació general de les capelles catalanes la primera meitat del segle XVIII, que en aquests darrers anys ha estat motiu d'estudi de diversos investigadors, i així poder afegir noves dades que ens puguin acostar a un coneixement general i sistematitzat del fenomen.²

1. Cf. LLORENS, J. M., «Literatura organística del siglo XVII», I Congreso Nacional de Musicología, Zaragoza, 1981.

2. En aquest punt és obligat que expressi el meu agraïment als doctors J. M. Gregori i J. Rifé per les seves orientacions i suport en endegar el present article. Com a models i punt de partença han estat presos: MADURELL, J. M. «Documentos para la historia de maestros de capilla, organistas, órga-

A L'ENTORN DE FRANCESC ESPELT

Fem primerament, doncs, un breu repàs de les notícies que fins aquest moment han estat al nostre abast sobre la vida de Francesc Espelt.

El primer en parlar-nos'en és Baltasar Saldoni, que en el seu *Diccionario biográfico-bibliográfico*³ dona la informació que servirà de base a les referències posteriors, la majoria de les quals no fan més que citar l'esmentada font. En concret gràcies a B. Saldoni sabem que Espelt fou nomenat mestre de capella de Santa Maria del Mar de Barcelona el 4 de juliol del 1690, càrrec que ocupà fins el 9 de gener del 1696 quan renuncià per fer-se frare.⁴ El succeeix el cèlebre Francesc Valls, que pren possessió del càrrec el 13 de gener del mateix any.⁵ Pràcticament un any més tard, el 23 de desembre de 1696, F. Valls obté el càrrec de coadjutor del mestre Barter a la Catedral de Barcelona. L'organista Ignasi Vidal ocupa interinament la plaça de mestre de capella fins que hi renuncia el 13 de novembre de 1697 «... y con motivo de la renuncia que hizo Vidal del citado magisterio de Santa Maria del Mar, fué nombrado, previa oposición, el licenciado D. Francisco Espelt».⁶

Felip Pedrell, al *Catàlech ...* de la Biblioteca de Catalunya, de fet es limita a donar les dates del primer mestratge d'Espelt sense donar cap notícia de la seva segona estada a Santa Maria del Mar⁷ que, d'altra banda, Saldoni tampoc ens aclareix quan i com acabà.

En el primer volum de l'obra orgànica completa de Cabanilles, Higiní Anglès, el 1927, basant-se en les dates contingudes en els manuscrits de l'obra d'Espelt, situa el nostre músic com a mestre de capella de Santa Maria el 1685, entrant en contradicció amb les informacions aparegudes anteriorment.⁸ El mateix autor, més endavant, varia les dates i atorga al mestratge de F. Espelt el període 1692-1996.⁹

nos, organeros, músicos e instrumentos (siglos XIV-XVIII)», *Anuario Musical*, núm. 4, (1949); PAVIA, J., «Documents per a la història de les capelles de música de Barcelona, aa. 1763-1820» *Anuario Musical*, núm. 37. (1982); BONASTRE, F., «La Capella Musical de la Seu de Tarragona a mitjan segle XVIII», *Boletín Arqueológico*, època IV, fasc. 133-140, anys 1976-1977. Tarragona, 1979; RIFÉ, J., «Les ordinations de la Capella de música de la Catedral de Girona. Any 1735», *Recerca Musicològica*, núms. 6-7 (1986-1987); VILAR, J. M., *La Música a la Seu de Manresa en el segle XVIII*. Manresa, 1990; RIFÉ, J., «Els estatuts de la Capella Musical de la Seu de Vic, any 1733. Comparació amb les Ordinacions de la Seu de Girona, any 1735, i les de la Seu de Tarragona, any 1747», *Recerca Musicològica*, núms. 9-10 (1992); RIFÉ, J., «Les obligacions del mestre de capella: notes per a l'estudi dels mestres de capella de la Seu d'Urgell a la primera del segle XVIII», *Recerca Musicològica*, núm. 13 (1998).

3. SALDONI, B., *Diccionario biográfico-bibliográfico de efemérides de músicos españoles*, Madrid, 1867-1881. Edició facsímil a càrrec de Jacinto Torres. Dirección General de las Artes Escénicas y de la Música, Madrid 1987.

4. SALDONI, *op. cit.* vol. IV, p. 89.

5. SALDONI, *op. cit.* vol. II, p. 490.

6. SALDONI, *op. cit.* vol. IV, p. 36.

7. PEDRELL, F., *Catàlech de la Biblioteca Musical de la Diputació*. Barcelona, 1908, vol. II p. 92.

8. ANGLÈS, H. *Musici organici Iohannis Cabanilles*. I. Barcelona, 1927.

9. ANGLÈS, H. «Supervivencia de Cabezón en los organistas españoles del s. XVII», *Anuario Musical*, núm. 21, 1968, p. 87-104.

L'any 1949 J. M. Madurell publica un article amb transcripcions de diferents documents notarial, entre els quals n'hi ha un amb data del 27 de juny del 1686 on la parròquia de Santa Maria del Mar fixa un conveni amb diferents músics, entre els que figura un Francesc Espelt, amb el qual es comprometen a tocar la xirimia en «... tots los combregars que eixiran de dita iglesia ...»¹⁰

Tretze anys després, 1962, F. Baldelló publicà una petita monografia sobre la música a Santa Maria del Mar, on explica que el 1687 Espelt concorregué a les oposicions per a la plaça d'organista, que ja ocupava interinament, amb tota probabilitat per mort del seu titular Gabriel Menalt. Perdé el concurs enfront d'Ignasi Vidal que ocupà la plaça fins al 1706. Malauradament Baldelló no cita la seva font d'informació.¹¹ Al mateix treball, en l'apartat referent als mestres de capella, simplement cita la notícia continguda al *Catàlech ...* de Pedrell. I encara hi torna a fer referència quan el cita com a sustentor del cor el 1698, tampoc en coneixem la font.

Haurem d'esperar fins el 1990 per tenir notícies inèdites de la vida de Francesc Espelt. J. M. Vilar, en el seu estudi sobre el segle XVIII a la Seu de Manresa, ens informa que el dia de Tots Sants de 1700 Espelt actuà al davant de la Capella de Música, actuació que serví d'examen i que li obrí l'accés a la plaça de mestre de capella. Però ens trobem amb un fet inesperat: Francesc Espelt està casat. D'acord amb aquest fet, Vilar apunta la possibilitat que la renúncia que féu el 1696 al messtratge de Santa Maria del Mar fos sols una excusa per a poder-se casar. Més endavant tornarem sobre aquesta qüestió.

Ara, però, veiem com acaba els seus dies mestre Espelt. Malgrat poder actuar com a mestre de capella sense tenir ordres, el capítol de Manresa en prefereix un que sigui clergue i el 1702 ha d'abandonar el càrrec i passa a exercir com a organista, tot gaudint d'algun privilegi que li permet de percebre uns ingressos més quantiosos. L'any 1712 el trobem citat juntament amb un fill seu, també organista. Francesc Espelt mor el 22 d'agost del mateix any.¹²

Fins aquí l'estat de la qüestió. L'interrogant que més immediatament sorgeix és el dubte si Espelt es féu realment frare, o si la renúncia al càrrec de Santa Maria del Mar fou un pretext, com apunta Vilar. D'entrada hom detecta un oblit de tots els autors posteriors a Saldoni; es tracta de la segona regència del magisteri de cant de la parròquia de Santa Maria a partir de la renúncia de Vidal el 13 de novembre de 1697. Aquesta segona regència s'allargà fins a finals del 1699, com més endavant veurem. El lapsus entre Barcelona i Manresa s'ha escurçat notablement, i si l'al·legació d'entrar en religió era un simple pretext, com s'entén que tornés a ocupar la mateixa plaça de mestre a Barcelona un cop casat?

10. MADURELL, J. M., «Documentos para la historia de maestros de capilla, organistas, órganos, organeros, músicos e instrumentos (siglos XIV-XVIII)», *Anuario Musical*, núm. 4 (1949), p. 219-220 [AHPB: Gabriel Mora, leg. 2, Manual 1686]

11. BALDELLÓ, F., «La Música en la Basílica de Santa Maria del Mar» *Anuario Musical*, núm. 17 (1962) p. 209-241.

12. VILAR, J. M., *La Música a la Seu de Manresa en el segle XVIII*. Manresa, 1990, p. 43 i ss.

Arribats a aquest estat de coses és quan podem projectar nova llum sobre el tema. Al *Catàlech ...* de Pedrell es troba, amb la numeració 925, la següent entrada: «tres quaderns sobre músics de Santa Maria del Mar (s. XVII-XVIII)» amb la moderna catalogació de M 695.¹³ Entre diversos papers referits a la Capella de Música de Santa Maria del Mar hi ha dos resums del «*Llibre de Concells*» amb un buidatge d'assumptes referits a la institució musical des de mitjan segle XVI fins a mitjan del XVIII. Gràcies a aquesta documentació he pogut seguir amb força detall les incidències ocorregudes durant els anys que ens ocupen, de la mateixa manera que ha estat una clau per accedir a d'altres fonts documentals.¹⁴

Així, doncs, podem confirmar que el 4 de juliol de 1690 fou fet «concell general elegint sens examens per Mestre de Capella Francesch Espelt, clergue, ab los carrechs y lucros y entre ells de las 15 lliures de la Obra y Dobles de la funeraria General continuats en lo manual de Albia 5. fol ...: Llibre de Concells 11. fol. 261 retro.»¹⁵ El fet de ser admès sense exàmens ens fa suposar que havia de ser algú prou conegut pel capítol i que ja havia tingut ocasió de demostrar amb suficiència les seves habilitats; podem, doncs, arriscar-nos a creure que es tracta del mateix Espelt que el 1686 tocava la xirimia i que la notícia donada per Baldelló respecte a les seves pretensions com a organista ha de ser certa. Fins i tot podríem aventurar-nos a suposar que degué rebre instruccions de Gabriel Menalt, mentre aquest ocupava el càrrec d'organista, més si tenim en compte que sembla que Francesc Espelt ocupà interinament la plaça a la mort de Menalt i que dues de les seves salmòdies per a orgue estan datades durant aquest mateix període: 1685 i 1687.

Ultra aquestes deduccions, el registre del Consell General tingut el 4 de juliol de 1690 a Santa Maria del Mar ens ha permès de conèixer el fons del notari Rafael Albià que es conserva a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB). En el seu *Manuale decimum septimum instrumentorum*, lligall 33, entre els folis 404v - 407r trobem la redacció completa del contracte de F. Espelt que transcriu i les dades del qual més endavant analitzo.¹⁶ Si seguim llegint el document conservat a la Biblioteca de Catalunya descobrim dues incidències ocorregudes durant la regència d'Espelt: el 24 de gener de 1691 els cantors de la Capella exigeixen més salari de l'acostumat sense que en transcendeixi res més; per altra banda el 27 d'agost Francesc Espelt demana uns dies de llicència. Cap altra notícia fins que el 9 de gener de 1696 «se celebra concell particular en que Francisco Espelt Mestre de Capella renuncia lo Magisteri per entrar en Religió».¹⁷

13. PEDRELL, F., *op. cit.* vol. II, p. 115. [Darrerament, la Sra. Joana Crespi, directora de la secció de música de la Biblioteca de Catalunya (BC), m'ha expressat la seva intenció d'efectuar un canvi de signatura del document en qüestió més d'acord amb el seu contingut.]

14. La intenció original era incloure tota la documentació inèdita en un apèndix documental. Donada la llargària, l'amplitud cronològica i l'interès intrínsec de M 695 he cregut més oportú dedicar-li un article monogràfic publicable en un futur. En el present article, doncs, transcriu únicament aquells fragments que versen sobre el període estudiat.

15. B.C. M 695/d.

16. Vegeu l'Apèndix Documental I.

17. B.C. M 695/d.

Fins ara tot d'acord amb les notícies de Saldoni, igualment podem ratificar la successió de Francesc Valls, així com la seva renúncia en data del 10 de desembre de 1696, amb l'afegit del compromís que pren de mantenir-se en el lloc fins passat Cap d'Any; concretament abandona Santa Maria del Mar el 13 de gener del 1697.¹⁸ Per altres notícies que es desprenen de la font documental que estem analitzant, endevinem que la Capella de Música es deuria trobar en una situació un pèl inestable, ja que el 18 de maig de 1697 es convoca «Concell particular en que se fa relació de diferents casos, y que lo Mestre interino Ignasi Vidal organista augmentava lo lluiment de la Capella: Se resolgué no cridar mes musichs y cantors de altres Iglesias ni de la seu; y si per desagravi se unissen los Procuradors de Herencias ab los Obrers. Llibre de concells 12 foli 226 retro y 227».¹⁹ La Junta d'Obra i la Comunitat segurament estaven preocupats per aquesta situació poc agradable — haver de dependre de músics aliens a la parròquia i a la seva Capella i no comptar amb un mestre titular—, ja que a partir del 12 d'octubre d'aquest mateix any veiem multiplicar-se les sessions consiliars per trobar una persona apropiada per a fer-se càrrec de la Capella de Música.

En vista dels magres resultats aconseguits pels comissionats per a aquesta qüestió, el 24 d'octubre se celebra un consell en el «que no trobantse subjecte habilitat per lo magisteri se donas per edictes ... fentse comissio a quatre obrers»²⁰ Quasi tres setmanes més tard, el 13 de novembre, aquests comissionats són convocats per informar de «la relació de lo practicat ... per la provisió del Magisteri»²¹ No sabem si via els edictes acordats el 24 d'octubre o a través d'altres camins, aquest mateix dia 13 de novembre trobem que en «concell general fou elegit en Mestre de Capella Francisco Espelt, que tenia habilitació, ab los pactes y lucros fou elegit Mestre Valls a 13 desembre 1696 . Y en poder de Albia se li feu lo acte a 14 novembre 1697 ... y que es donas satisfaccio a Agusti Jofre organista de Caldes».²² Pel que ens diu aquest document podem suposar que la notícia de Saldoni, segons la qual Espelt ocupà la plaça de mestre de capella per segon cop, prèvia oposició, pot ser certa, encara que el text del document no és especialment explícit. De totes maneres és clar que existia una convocatòria a la que deuria haver acudit l'anomenat Agustí Jofre, recompensat com era costum de fer-ho amb els concurrents a una oposició. No deixa de ser curiós que després d'haver aconseguit la plaça sense exàmens el primer cop, ara es pogués veure obligat a sotmetre's a una prova. Tal vegada els editors, Junta d'Obra i Comunitat, se sentien especialment obligats a complir amb un document públic. Per altra banda el poc temps transcorregut entre que els comissionats informen dels resultats de les seves gestions i l'elecció de F. Espelt com a mestre de capella —el mateix dia— ens fa suposar unes oposicions força expeditives, si és que realment se celebraren. Sigui com

18. BC id.

19. Id.

20. Id.

21. Id.

22. Id.

sigui sols ens podem moure en el terreny de la hipòtesi i el cert és que tornem a tenir Espelt de mestre a Santa Maria del Mar amb el mateix contracte que es féu a F. Valls, idèntic al que li feren a ell mateix set anys i mig abans. Sí que hi ha, però, un detall que ens interessa molt de fer notar i que queda clarament reflectit en aquest segon contracte. Quan Francesc Espelt torna a ser contractat segueix essent clergue —encara que no prevere—; per tant és molt probable que realment iniciés una experiència monacal en la que no reeixí, en algun lloc que, ara per ara, segueix mantenint-se ignot.

Poc temps després d'ocupar de bell nou el càrrec de responsable de la música de la parròquia, a F. Espelt se li concedeixen 10 anys d'antiguitat, concretament el 14 de gener de 1698, cosa que ens reafirma en la suposició que es tracta, efectivament, del mateix que el 1686 toca la xirimia i que el 1690 és nomenat mestre de capella; «sens examens», recordem.²³ Igualment ens convé fer memòria de la petita notícia que dóna Baldelló de la figura de sustentor del cor que, el 1698, exerceix Espelt. Una lectura atenta dels seus contractes ens fa adonar que era aquesta una funció a la que estava obligat com a mestre de capella.

Així i tot la situació de la Capella no sembla haver-se estabilitzat del tot, ja que el 12 de maig de 1698 es recorda «que lo Mestre de Capella cante en las sepulturas dels residents com es sa obligació...». El 13 d'agost del mateix any es fa «concell particular fent comissionats per arreglar la Capella» i poc més tard, l'11 de setembre, es fa comparèixer el mestre de capella, per motius que se'ns escapen, a un «concell particular»; i, molt poc abans de la seva definitiva renúncia, el 12 de desembre del mateix any demana permís per a absentar-se.²⁴

Finalment, el document que ens ocupa ens soluciona l'altre l'enigma en la vida de Francesc Espelt. El 22 de gener de 1699 es fa un consell particular en què «renuncia lo Mestre de Cant Francesc Espelt per haverse casat».²⁵ D'aquesta manera el lapsus que transcorre entre que abandona Santa Maria del Mar i reapareix a Manresa queda considerablement escurçat en relació a les dates que fins ara coneixíem. Un cop Espelt ha marxat de Santa Maria, els obrers comissionats des del 27 de gener del 1699 per a reformar la Capella de Música culminen la seva feina i li confereixen nous estatuts el 13 de febrer. D'aquest document estatutari n'hi ha una còpia manuscrita a la Biblioteca de Catalunya, adjunta als documents en què hem treballat i amb la mateixa signatura. Igualment en trobem còpia al fons de Rafael Albià a l'AHPB que J. M. Madurell reproduceix en el seu article de 1949, ja citat i que més endavant comentarem més extensament.

Finalment, i per a completar les referències a la biografia d'Espelt, voldria fer esment de dos documents inèdits. El primer ens situa en el moment de la seva primera renúncia al magisteri de Santa Maria del Mar. En concret es tracta d'una cessió de béns realitzada per F. Espelt en favor d'un germà seu anomenat Pau, el 15 de

23. Id.

24. Id.

25. Id.

gener de 1696, sis dies després de la seva renúncia.²⁶ El document en qüestió ens ajuda a perfilar més dades properes a la persona de Francesc Espelt: tenia un germà anomenat Pau que era rector de la parròquia de Santa Maria de Sorba del bisbat de Solsona i depenent del monestir de Ripoll. En concret al germà li cedeix la propietat d'una casa i una botiga situades al carrer dels Cotoners de Barcelona, al barri de la Ribera (aquest carrer pràcticament desaparegué amb l'obertura del carrer Princesa), a canvi d'una renda vitalícia de 9 lliures i 10 sous. Això ens permet de suposar un important canvi en la vida del músic que impliqués certa inestabilitat econòmica i l'obligés a assegurar-se una renda mínima. També descobrim que F. Espelt fou l'hereu dels seus pares, dels quals ens revela els noms: Josep i Maria; i arribem a conèixer l'ofici patern: *magistri domorum*, és a dir mestre de cases. Forçant molt el terreny hipotètic, podríem pensar que hauria nascut en la casa que heretà i per tant seria possible un contacte molt primerenc amb el món de Santa Maria del Mar. Si així fos hauria estat batejat a l'esmentada església; malauradament els llibres de baptismes del s. XVII desaparegueren amb l'incendi del 1936 i la notícia queda pendent de confirmació. Ben altrament succeeix amb el seu casament, que fou celebrat a Santa Maria del Mar el 13 de desembre de 1698 tal i com ens mostra el seu expedient matrimonial.²⁷ Aquest darrer document també ens permet d'entrar en coneixement d'una esfera més particular de la vida de Francesc Espelt: es casa amb M. Teresa Susan, vídua d'un mestre de cases mort accidentalment —«de mort violenta»— anomenat Francesc Monjo; els testimonis, gent directament vinculada a parròquia, declaren conèixer els contrahents des de temps molt reculats, etc. Tot plegat conforma un cúmul de circumstàncies i casualitats quasi novel·lesques que, en un marc diferent del d'aquest article, donarien per a molt.

En resum les dades conegudes de la vida de Francesc Espelt són les següents:

27 de juny del 1686	Acord amb Santa Maria del Mar per a tocar la xirimia en els viàtics.
1687	Organista i oposicions perdudes a la titularitat de l'orgue (sense confirmar).
4 de juliol del 1690	És nomenat mestre de capella de Santa Maria del Mar.
9 de gener del 1696	Renuncia al mestratge de Santa Maria del Mar per a fer-se frare.
13 de novembre del 1697	Torna a ser nomenat mestre de capella de Santa Maria del Mar.
13 de desembre del 1698	Es casa amb Teresa Susan, vídua de F. Monjo, a Santa Maria del Mar.
22 de gener del 1699	Renuncia al mestratge de Santa Maria del Mar per haver-se casat.
1 de novembre del 1700	Primera actuació com a mestre de capella a Manresa.
1702	Organista a Manresa.
22 d'agost de 1712	Mor a Manresa.

26. AHPB, Rafael ALBIÀ, *Manual*, 1696, fols 108r - 109r (Cf. Apèndix Documental II).

27. Arxiu Parroquial de Santa Maria del Mar, Llibre de matrimonis, 4, fol 230 (Cf. Apèndix Documental III).

REFUNDACIÓ DE LA CAPELLA DE MÚSICA

De la lectura de tota la documentació esmentada fins ara se'n deriva explícitament que la feina encomanada el 27 de gener de 1699 als comissionats per la Comunitat i la Junta d'Obra de Santa Maria del Mar, duta a bon terme el 13 de febrer del mateix any, tècnicament esdevé una refundació de la Capella de Música. Què portà aquesta institució a una situació tal de precarietat, fins a deduir-ne una virtual desaparició, és una qüestió molt difícil de resoldre en la seva totalitat però que, a la llum de la documentació existent podem intentar de comprendre una mica més. Malgrat tot, no representa un fet aïllat en el panorama general de les capelles de música on sovint apareixien problemes i conflictes que requerien una constant atenció i intervenció, sovint de caire disciplinar, per part dels seus jerarques.²⁸

Seguidament, doncs, em proposo enumerar aquests fets i establir una comparança entre les dades que ens ofereixen els documents anteriors a la reforma o refundació de la Capella i les que hi són posteriors.

En primer lloc cal establir quins documents manegem:

- A. Els contractes de Francesc Espelt de 1690 i 1697, ambdós pràcticament idèntics.
- B. Informe dels comissionats per a arreglar la Capella.
- C. Memorial de les obligacions del mestre de capella.
- D. Informe dels examinadors de les oposicions de 18 de maig del 1699.

Aquests tres darrers documents els trobem per partida doble. Per una banda al fons del notari Rafael Albià conformats com un únic document, és a dir, l'acta de la sessió celebrada el 19 de maig del 1699, i publicada per Madurell el 1949. Per altra banda a la Biblioteca de Catalunya, sota la mateixa signatura M 695 que els resums esmentats a la primera part d'aquest article, conformats però com a tres documents diferents. Tanmateix en aquest cas és obligat d'assenyalar certes divergències cronològiques: els dos primers documents, B i C, és a dir l'informe dels comissionats i el memorial de les obligacions del mestre de capella, porten data del 13 de febrer del 1699, quan foren presentats pels seus redactors en consell particular tres mesos abans de l'acta registrada pel notari Albià.

En diversos paràgrafs dels esmentats documents besllumem la causa de la crida a l'ordre i actuació disciplinar que representen les noves lleis. En la introducció al *Memorial de les obligacions del Mestre de Capella* del 13 de febrer llegim:

«... se han discorregut los medis proporcionats per donar planta, y deguda forma a la nova disposició de Capella, com, y també com se havia de regir aquella ab tot acert, porque entre Mestre y cantors nos es susciten discordias, y inquietuts, y ultimament lo que havian de guardar y observar tots los Individuos de aquella com extensament es de veurer de altre paper firmat per dits quatre comissaris ...»²⁹

28. Sobre aquest tema em remeto especialment a la bibliografia citada a la nota 2.

29. BC M 695 (aquest paràgraf, que es degué llegir en la sessió del 13 de febrer, no apareix en l'acta d'Albià).

Així mateix en l'informe presentat en la mateixa data (suposem que es tracta d'aquell «altre paper» que se cita en el document anterior) que presenta la viabilitat econòmica de la Capella i algunes noves disposicions veiem que

«...considerant los danys y disgustos se seguian a la iglesia y parròquia, de admetrer en son temple altres cantors [i que] era cosa llastimosa que podent dita parròquia tenir alientos per mantenir per si sola entera Capella de cant, hagessen de sufrir tantas impertinències, quedant subjecte y oprimida a la voluntat de altres cantors»

És a dir que, des d'un moment indeterminat que, per ara, no coneixem, la Capella de Música de Santa Maria del Mar havia deixat de ser efectiva. Si parem atenció al procés cronològic de tot plegat —quan són presentats aquests informes fa dos mesos que F. Espelt s'ha casat i tot just tres setmanes que ha renunciat al càrrec— fàcilment caurem en la temptació d'atribuir-ho a la mala gestió o incompetència del seu titular; cal sumar-hi l'evidència que en algun moment fou recriminat per no complir amb la seva obligació. Recordem que el 12 de maig del 1698 a F. Espelt se li féu avinent l'obligació de cantar en els enterraments dels beneficiats.

Per altra banda, i en desgreuge del que suara ha estat assenyalat, cal fixar-se que en l'espai de temps durant el qual l'organista Ignasi Vidal dirigeix interinament la Capella, per renúncia de Francesc Valls, ja s'havien alçat veus denunciant la manca de músics propis. El desenvolupament dels fets ens fa suposar que aquesta situació, malgrat tots els esforços, es deuria perllongar. Enfront d'això la Comunitat de Santa Maria del Mar encomana aquest informe que comentem, d'on es desprèn que:

- S'aconsella de no fer venir més cantors forasters.
- La Junta d'Obra accedeix a les peticions de la Comunitat i concedeix torn de missa (és a dir una paga regular) a un primer tenor i un primer contralt, considerats com el més precís per a tenir Capella.
- S'acorda convocar una *Vinticinquena* (consell plenari dels parroquians) que haurà d'aprovar els pressupostos necessaris per a mantenir la Capella, previstos en 200 lliures.
- La Capella queda novament instituïda amb la següent estructura:
 - Mestre de capella: oficial de la Comunitat.³⁰
 - Organista: com a oficial de l'obra.
 - Músics: oficials de l'obra.
 - Cantors: oficials de l'obra.

30. D'aquesta expressió, «oficial de la comunitat», sembla deduir-se'n la condició de prevere. Francesc Espelt, que no gaudia d'aquesta condició, no rebia la «caritat de la missa» en el seu salari, situació que, en principi, havia de ser provisional fins a la seva ordenació que mai arribà. Contràriament, el memorial de les obligacions de Lluís Serra, atorga al nou mestre de capella aquesta caritat fet que indicaria, encara que de forma implícita, la seva condició de prevere; i segurament l'obligació de ser-ho per ocupar la plaça.

Vista la naturalesa de la reforma fixem-nos en l'esperit de les noves disposicions:

— S'insisteix molt especialment en la formació dels escolans que es veuen augmentats en quatre membres més dels que hi havia. Aquests nous escolans viuran a casa del mestre de capella, mantinguts per la Junta d'Obra, dedicats exclusivament al servei de la Capella.

— Així mateix el mestre de capella no en podrà acomiadar ni admetre mai cap sense el beneplàcit de l'Obra.

— Les qüestions de la Capella hauran de ser tractades exclusivament pels oficials de l'Obra juntament amb el mestre amb qui decidiran el procurador de la Capella i les variacions de la seva plantilla.

— El mestre ha de vetllar pel funcionament de la Capella els components de la qual han d'obeir-lo. Si no pogués imposar-se acudiria a la Junta d'Obra i en cas que fos el mestre qui incorregués en falta els obrers acudirien a la Comunitat.

Totes aquestes noves disposicions vénen a completar i aclarir les que apareixen als contractes o memorials d'obligacions dels mestres de capella; tant els anteriors com els posteriors a la refundació, es mantenen pràcticament inalterats. En fem seguidament un extracte i n'assenyalem les principals diferències:

— Educació dels escolans. En el nou esborrany es fa especial insistència en el lluïment de la Capella i de llur paper dins d'ella.

— Obligacions dels escolans. Els deures dels escolans no canvien.

— Obligació d'ensenyar cant als residents.³¹

— Dies d'actuació. En l'apartat on s'especificuen les festes que s'han de solemnitzar amb el cant polifònic de la Capella trobem algunes divergències. Tot partint d'un esquema similar veiem aparentment un cert increment de la feina del mestre de capella, que he volgut ressenyar amb la taula que apareix a continuació.

31. En ambdós documents es precisa la legitimitat d'aquesta obligació tot remetent-se a la resolució que prengué el bisbe Rovirola en la seva visita pastoral del 1605, amb vistes a resoldre el baix nivell musical del clergat en aquell moment. Resa així: «Per dit effecte provehim y manam al mestre de cant vuy es y per temps sera en dita Iglesia que del primer dia del dit mes de novembre en havant haja, sie tingut y obligat en dar cada dia a hora competent lisso de cant pla a tots los beneficiats y Capellanus de dita iglesia presents y sdevenidors, y ab tota diligentia fer exercici convenient, essent continuo y assiduo en la hora y lloch sera deputat per dit effecte aconeguda dels procuradors de herentias, y fent lo contrari sera provehit conforme apareguera de justitia esser fahedor contra de ell.

Y porque a tot treball es degut algun premi perço obligam als beneficiats y Capellanus predits als quals dit mestre los amostrara dita art y ensenyar en aquella, en dar y pagar quiscu de ells per una sola volta tant solament, et in ipso primo ingressu pagadors vuyt sous barcelonesos.» Arxiu Diocesà de Barcelona. Visites pastorals 61, fol. 203.

<i>Festes</i>	<i>Acte litúrgic</i>	<i>Detall</i>	<i>F. Espelt</i>	<i>L. Serra</i>
Diumenges d'Advent	Ofici		X	X
Immaculada	Ofici			X
Nadal	Matines	Te Deum, Benedictus, Missa del Gall	X	X
Nadal	Vespres	Magnificat	X	
Circumcisió	2es vespres			X
Epifania				X
Diumenges de Quaresma	Ofici		X	X
Set. Santa-vespres	Vespres	Vexilla Regis prodeunt	X	X
Dissabte Sant	Completes			X
Diumenge Sant		Passio		X
Feria IV	Matines	Lamentacions, responsoris		X
Dijous Sant	Ofici			X
Divendres Sant		Passio		X
Pasqua florida	Vespres	Magnificat	X	[X]
Ascensió				X
Pentecosta	Vespres	Magnificat	X	
Corpus	Processó	Villancets	X	
Corpus	Vespres	Magnificat	X	
15 d'agost	Processó	Villancets	X	
15 d'agost	Vespres	Magnificat	X	
Tots Sants	Ofici			X
Tots Sants	Vespres	Magnificat	X	
Sepultures residents	Funerals			X
Fundacions diverses	Ofici		X	X
Festes de sis capes [?]	Ofici		X	
Tercers diumenges	Ofici		X	

L'esquema de les obligacions musicals de Lluís Serra és molt similar al d'Espelt encara que veiem certa voluntat de detallar algunes festes mentre que d'altres són omeses o sobreenteses. Així veiem com a noves incorporacions: la Immaculada Concepció (8 de desembre), els oficis de Setmana Santa (de la vigília de Rams a Divendres Sant), l'ofici de Tots Sants i les que es podrien deduir de l'expressió «les quatre festes anyals»: Epifania i l'Ascensió.³²

Pròpiament algunes d'aquestes festivitats ja surten assenyalades en les obligacions de F. Espelt però amb menys detall. En referència a Setmana Santa sols s'especifica que es cantarà l'himne *Vexilla Regis* aquells dies en què es fa exposició de la Vera Creu durant les vespres. En canvi a L. Serra se li exigeixen detallada-

32. Quant a l'expressió de «les quatre festes anyals», esmentades a les noves obligacions i d'acord amb la tradició de l'Església Catòlica, sembla correspondre's amb aquelles dedicades a commemorar els esdeveniments de la vida de Crist, és a dir: Nadal, Epifania, Pasqua i l'Ascensió. En principi cal creure, doncs, que es tracta d'aquestes festivitats encara que això implicaria la redundància de veure la festa de Nadal enumerada dos cops.

ment els oficis de cada dia de Setmana Santa.³³ I, encara, en les obligacions anteriors a la refundació trobem un punt sumament interessant, una sumària descripció del paper de la Capella de Música en les processons de Corpus i l'Assumpció, que ens apropen a la visió d'una de les manifestacions més plàstiques de la religiositat del Barroc. No sabem si l'absència d'aquesta obligació en el nou memorial pot respondre a la pèrdua de la consuetud per mor de la manca d'efectius a la Capella, per un simple canvi estètic o d'altres raons. Recordem que la funció de la música religiosa en llengua vulgar sempre fou motiu de controvèrsia i sotmesa a força prejudicis.

— Residència. Obligació de fer contínua residència en totes les hores canòniques així com les tasques de sustentor del cor de beneficiats.

— Acomiadament. Possibilitat de ser acomiadat en cas d'incompliment de les obligacions sobredites.

— Salari. Són 30 lliures barceloneses, repartides al 50 % entre la Junta d'Obra i la Comunitat de preveres; a això cal sumar-hi les distribucions habituals d'un beneficiat més una paga doble en els funerals. A partir de les noves disposicions s'hi han d'afegir 50 lliures anuals destinades al manteniment dels escolans.

Finalment veiem, doncs, que les principals diferències vénen donades per les noves disposicions que juntament amb les obligacions suara comentades reflecteixen el següent esquema organitzatiu dins la Capella de Música:

— Jerarquia: l'organització jeràrquica estableix la màxima autoritat en els membres de la Comunitat de preveres; seguidament es troben la Junta d'Obra i els seus procuradors en els afers de la Capella; per sota d'ells, troba el mestre de capella, que té a les seves ordres els músics i els escolans.

— Funcions bàsiques del mestre de capella:

- Pedagògica. Té al seu càrrec la formació dels escolans i l'ensenyament de cant pla als residents.
- Gestora. Obligació de gestionar la Capella. Aquesta funció sols apareix especificada en les noves disposicions on s'estableix l'obligació de fer-ho amb coordinació amb la Junta d'Obra. Aquesta manera de presentar-ho ens fa suposar que en el passat podria haver estat una norma sovint transgredida.
- Musical. Obligació de sustentar el cor de beneficiats així com d'actuar amb la Capella en un nombre determinat de festivitats. No s'especifica l'obligació de compondre ni d'assajar.

— Músics. Gràcies a les noves disposicions podem conèixer la plantilla de la

33. J. M. Madurell en l'article ja tantes vegades citat cau en un error de transcripció en aquest punt. On ell transcriu *pacias* cal llegir-hi *pacions* que apareix abreviat, font de l'error, i així té ple sentit que al mestre de capella se li exigeixi el cant del Passio el dia de Rams i Divendres Sant.

Capella de Música de Santa Maria del Mar en finalitzar el s. XVII: 1 organista, 1 tenor, 1 contralt, 4 escolans, 1 arpa, 1 arxillaüt, 1 violó i 2 baixons. Tots aquests músics estaven obligats a obeir les ordres del mestre de capella.

Finalment el 19 de maig de 1699 queda definitivament tancada la crisi. Per renúncia de Joan Calbó, guanyador de les oposicions, segons el veredict emès el dia abans, és elegit Lluís Serra tal i com reflecteixen els documents transcrits per Madurell.

El nou mestre es farà càrrec d'una Capella de Música completament reestructurada:

— Els seus deures queden novament i amb més detall delimitats entre el memorial de les obligacions i les noves disposicions a paregudes al document de refundació de la Capella.

— El funcionament i gestió de la nova Capella queda sotmès a una estructura jeràrquica molt clara, probablement destinada a evitar antics litigis fruit de malentesos.

Tota aquesta sèrie de noves disposicions sembla encaminada a recuperar un prestigi més que probablement perdut, en la permanent competència entre les parròquies barcelonines i especialment amb la Catedral. En aquest sentit és important recordar el paper de capdavantera que tingué la parròquia de Santa Maria del Mar en els litigis amb la Seu barcelonina el segle anterior per tal d'abolir la preeminència de la Capella catedralícia.³⁴ Aquest lideratge era molt probablement, i inconfessadament, enyorat i no és estrany que s'esmercessin esforços per a recuperar el prestigi perdut.

No sabem si la documentació aquí comentada serví de model per a posteriors ordinacions d'altres capelles musicals del país, encara que els punts de coincidència abunden i ens acosten molt a situacions viscudes per diverses esglésies catalanes al llarg del segle XVIII, algunes de les quals consta que recorren a informes provinents de les capelles musicals de Barcelona.³⁵ I, encara que així no fos, si més no haurà servit per conèixer amb més profunditat un moment força especial del que fou una de les principals capelles catalanes.

34. GREGORI, J. M. «La controvertida preeminència musical de la Seu dins la Barcelona de la segona meitat del segle XVI», *Anuario Musical*, núm. 46 (1991), p. 103-125.

35. En aquest sentit vegeu especialment els estudis de J. Rifé citats a la nota 2.

APÈNDIX DOCUMENTAL I

«Dicto die [4 de juliol del 1690]

Convocada y congregada la insigne Comunitat de preveres beneficiats de la Iglesia parroquial de Santa Maria del Mar de la present ciutat en la sagristia de dita Parroquial Iglesia ahont per tractar semblants y altres negocis de dita Comunitat aquella se acostuma a convocar y congrega en la qual convocacio y congregacio entrevingueren y foren presents los infrascrits següents.

Los Reverents Dr. Joan Vilardaga Vicari Perpeu, Anton Guarro Premisser, Francesch Brianço, Dr. Joseph Andreu, Dr. Joseph Hagell, Esteve Casas, Anthon Doliu, Dr. Joan Santamaria, Nicolau Garau y Porriolas, Joan Verdera, Dr. Jordi Molist, Dr. Joseph Albià, Jacinto Riera, Dr. Jaume Braço, Dr. Pau Mestres, Pere Joan Fuster, Joan Terres, Dr. Pere Fornes, Dr. Valenti Vilalta, Diego Vidal, Joan Borrell, Dr. Gervasi Pedralbes, Dr. Francesch Fabregas, Benet Hisach, Dr. Ignasi Roca y Rosera, Pere Vilaseca, Francesch Andreu, Geronim Casanovas, Dr. Anthon Roig, Dr. Miquel Comes, Joseph Palau, Dr. Jaume Folch, Pere Elias, Joseph Soler, Pau Pallisser, Dr. Jaume Monjo, Joseph Bigorra, Dr. Salvador Rovira, Dr. Policarpi Planti, Joseph Rubinat, Anton Miro, Joseph Aliguer, Dr. Geronim Lleopart, Josep Sunyer, Dr. Joseph Velat, Dr. Mariano Lledo, Dr. Josep Claris, Baldiri Melcion, Pere Rourell, Pau Torres, Dr. Pere Rosell, Pau Casalins, Joseph Archs, Dr. Lluís Fontcuberta, Dr. Magi Pi, tots presents beneficiats, Dr. Pau Torres prevere beneficiat.

Tots presents beneficiats de la parroquial Iglesia Concell General tenint sent y dita Comunitat representant com a major y mes sana part dels preveres beneficiats de dita parroquial Iglesia haguda raho dels impeditos y en la present convocacio y congregacio entrevenir no podent. Atenent y considerant la persona del Reverent Joseph Gas prevere Mestre de Capella de la present parroquial Iglesia essent promogut en Mestre de Capella de la santa Cathedral de Girona y per consequent vacar lo dit Magisteri de la present iglesia. Perço elegexen en Mestre de Capella de la present iglesia al venerable Francesch Espelt clergue durant lo benplacit de dita Comunitat y no altrament y ab los pactes y condicions següents.

Primerament ab pacte y condicio que dit Francesch Espelt hage de ensenyar cant pla y cant de orga no sols al quatre minons que aporten cota blava sino tambe a altres sin voldran aprendre per servey de dita Parroquial Iglesia instruint aquells en bonas practicas y costums y que per dit efecte hage de acudir cada dia al mati despres de acabats los oficis y a la tarda despres de acabadas las completas en lo lloch destinat per ensenyar.

Item que dit Francesch Espelt hage de procurar que dits quatre minons de cota acuden en lo cor per dir las antifonas tots los dias que no seran dobles y a las matinas dels dobles Majors ques diuen ab capas per dir versets y que fassen lo demes que convinga per lo cor y servei de la Iglesia y que posen tots los dias los llibres en los faristols del cor y que los ne traguin.

Item que sempre y quant hi haura algun resident de dita parroquial Iglesia que voldra aprendre de cant tinga obligacio dit Francesch Espelt de acudir tots los dias en dita Iglesia a la una hora passat Mig dia en lo cor per donarli lliiso o altrament lay hage de donar en casa sua o en altre part de la manera que sen avindra ab dit resident inseguint en asso lo disposat en la Visita del Señor Bisbe Rovirola fol. 19 pagina 2.

Item que dit Francesch Espelt hage de cantar a cant de orga en todas las festas que y haura sis capas en lo ofici Major y en los oficis de las dominicas de advent y quaresma y dels tercercs diumenges de quiscun mes si ya no es que dits oficis se canten a dos cors.

Item que assi mateix hage de cantar a cant de orga en las professons de la dominica despres de corpus y dia de Nostra Señora de Agost cantant villancicos en las estacions que en ditas professons se fan en la davallada de la preso devant Santa Eularia, a la Capella den Marcus, y devant lo portal del born o en altres llochs elegits en lloch dels sobredits.

Item que semblantment hage de cantar las segonas vespres de la circuncisio del Señor y en las professons y oficis de cos present en los enterros dels titulars de dita parroquial iglesia.

Item que axi mateix hage de cantar a cant de orga lo magnificat en las Vespre del dia nostra Senora de Agost, Nadal, Corpus, Pasqua Florida, Pasqua de Esperit Sant y en tots los Sants y en las Matinas de Nadal lo Te Deum, Benedictus y Missa del gall y lo Himne Vexilla en las Vespras de las Semanas de Passio y Santa quan se amostra la Veracreu.

Item que semblantment hage de cantar a cant de orga en los oficis y demes funcions fundadas y fundadoras per los pios devots acontentantse de rebre las caritats que hauran destinat dit pios devots y haura arreglat la Reverent Communitat.

Item que que dit Francesch Espelt hage de fer continua residencia en dita parroquial Iglesia en totas las horas diurnas y oficis generals y en las Matinas del mati en totas aquellas ques diran cantadas y que hage de eixir devant del faristol posantse detrás dels titulars quant entonan y cantan las antifonas, responsoris y versets acompanyantlos en la entonacio.

Item que sempre que dit Francesch Espelt no poguent servir dit Magisteri o altrament no complira a sas obligacions observant los sobredits pactes y capitols la Reverent Communitat puga elegir altre mestre sens cognicio de causa alguna.

E ab dits pactes y no sens aquells la dita Reverent Communitat anomena en Mestre de capella al dit Francesch Espelt ab tos los lucros, salaris y emoluments donar acostumats y en particular li concedeix dita Reverent Communitat los lucros y emoluments avall escrits y següents.

Primo les distribucions de dita parroquial Iglesia ques donan a un dels beneficiats en totas las horas canonicas y demes oficis y aniversaris y la caritat de la missa quant sia sacerdot.

Item en las funerarias generals promet dita Communitat donarli doble ço es tant quant a dos beneficiats.

Item promet donarli vuýt reals de quiscun titular que pendra possessio de la bossa.

Item se li donara de salari quiscun any trenta lliuras ço es quinse de la Reverent Communitat y quinse de la Illustre Obra y lo demes que han acostumat rebre los mestres de capella de dita parroquial Iglesia.

Item lo dit Francesch Espelt es dit Concell present accepta la dota electio y nominacio en son favor ab los pactes y condicions sobredits als quals expressament concent aquells tots y sengles promet attendre y cumplir y observar sens dilacio ni excusa alguna ab lo acostumat salari de procurador dins Barcelona, deu sous y fora vint sous, ab restitucio y esmena de totas missions y despesas obligantse perço tots y sengles bens y atrets seus mobles e immobles haguts y per haver renunciand a tot y a qualsevol lleÿ o dret que valer y ajudarli pogues llargament ab jurament.

Testes firmarum omnium preedictorum simil firmanium et jurantium sunt nobis Guillelmus Raymundus de Ivorra et de Galba Baronus Sancti Vicentii Barcinone populatus, Felix Cusana et Franciscus Ros scriptores Barcinone.»

Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, Rafael Albià, *Manuale 17um instrumentorum*, folis 404v- 407r.

APÈNDIX DOCUMENTAL II

«Dicto die [15 de gener del 1696]

Fides facta fuit

Ego Franciscus Espelt, clericus Barchinone residens, propter ingentem amorem fraternalem quem gero erga vos, infrascriptum Reverendum Paulum Espelt, presbiterum et rectorem parochialis ecclesie Beatæ Mariæ de Sorba, Abatiatus Rivipulli intra limites Celsonensis Diocesis, non dolo inductus, vi vel metu compulsus, nec errore lapsus aut in aliquo circumventus, sed spontanea voluntate animoque gratuito donandi dominium que [...] infrascriptum in vos trans-

ferendi gratis donatione, videlicet pura, perfecta, simplici et irrevocabili quæ dicitur inter vivos, dono, do, transfero atque transporto vobis dicto Reverendo Paulo Espelt, presbitero, fratri meo et inferius acceptanti et vestris et quibus volueritis perpetuo cum pactis tamen et conditionibus, reservationibus, et retentionibus infrascriptis, et non sine eis totam illam domum et botigiam scitam in presenti Civitate Barchinone, in vico dicto los Cotoners, que tenetur, etcetera, terminatur etcetera, et spectat etcetera designatur juxta instrumenta vetera notario infrascripto tradenda. Item etiam omnia et heredita, quæ mihi competunt et spectant et quæ pretendere possem, nunc vel in futurum in hereditatibus et bonis quæ fuerunt Josephi Espelt, magistri domorum civis Barchinone, et Mariæ, conjugum, parentum meorum et alterius eorum tam scilicet ratione legitimæ meæ paternæ et maternæ successionis ab intestato dictæ matris meæ quam aliis quibus vis rationibus et causis quæ dici, et excogitare possint quæ quidem jura et credita hic pro expressis haberi volo ac si spetialiter et expresse designarentur et describerentur. Hanc autem donationem, etcetera, sicut melius, etcetera, sub talibus tamen pactis retentionibus ac reservationibus infrascriptis et sequentibus vulgariter more ordinatis.

Primo ab pacte y condicio que dit reverent Pau Espelt, donatari predit, tinga obligacio de donar y pagar quiscun any a dit Francisco Espelt, donador predit, nou lliures, deu sous moneda Barcelonesa, durant la vida natural de dit donador, tant solament comensant a pagar las ditas nou lliuras deu sous, del present dia a un any, y aixi, apres, los demes anys durant la vida natural del dit donador en consemblant die o termini.

Item, ab pacte que en cas dit donatari cesse de pagar ditas nou lliuras deu sous, que dit donador las puga cobrar de la propia autoritat dels llogaters que vuy son y per temps seran de ditas casas y botiga de sobre donadas.

Item, ab pacte que en cas dit donatari moris sens disposar de ditas casas donadas que, en tal cas, estas casas donadas y cedidas tornen y pervinguen ipsosfacto a ell dit donador si viura y si no viura a son hereu y successor.

Et cum dictis cum doctis pactis retentionibus et reservationibus et non sine eis extraho prædicta etcetera. Eadem etcetera, ad habendum etcetera, promittens tradere vobis possessionem etcetera, et in ea etcetera, vel vos etcetera. Ego enim etcetera, facio et constituo vos etcetera. Fiat cum clausula constituti. Preterea cedo vobis omnia jura etcetera, quibus juribus etcetera. Salvis etcetera et salvo in quem laudamio inde propter *is* solvere competenti. Insuper convenio et juro etcetera, hujus modi donationem hac omnia et singula in ea contenta semper habere ratis etcetera et non revocare ratione in gratitudinis inopiæ, necessitatis, offensæ nec alia qualis ratione seu causa. Renuntiamus propterea legi sive juri dicenti donationem ex causis presentis infringi seu revocare posse et omnia alii et quicumque juri etcetera. Ad hac ego dictus Paulus Espelt donatarius presens his presens. Laudans prædicta etcetera hujus modi donationem per vos dictum venerabilem Franciscum Espelt fratrem meum cum pactis retentionibus ac reservationibus suprascriptis quibus expresse concentio accepto. Actum etcetera

Testes sunt Reverendus Paulus Torres presbiterus in ecclesia parochialis Betæ Mariæ de mari præsentis civitate Barchinone, beneficiatus qui asseruit se cognoscere dictos contrahentes, Bartholomeus Cervaro et Isidorus Vendranes scriptores Barchinone, qui dictus Vendranes in his etcetera.»

Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, Rafael Albià, *Manuale 23um. Instrumentorum*, folis 108r-109r.

APÈNDIX DOCUMENTAL III

«Die 13 desembris 1698.

Lo Sr. Francisco Espelt fill de Joseph Espelt mestre de casas habitant en Barcelona y de Maria conjuges difunts. Contracta matrimoni ab La Sra. Maria Theresa Monjo corregit en la Curia per lo nom de Susan y viuda relictada de Francesch Monjo mestre de casas filla de Santiago Badia Abaxador y vivint y de Anna Maria conjuges difunta.

Testimoni lo Dr. Diego Vieta diu ell [...] y aixy mateix lo Dr. Joachim Ros tots preveres y beneficiats de la present Iglesia y lo Sr. Joseph Mora Cavaller ciutada de Barcelona diu y cada hu de ells a solas que coneixen molt be y de molts anys a esta part a dits dos contrahents y los consta molt be de la llibertat de un y altre y que no tenen impediment algu per a que no pogan celebrar dit matrimoni y que sil tinguessen diuhen ells testes ho sabrian y axy mateix quels consta molt bé esser mort dit Francesch Monjo marit que fou dita contrahent y que morí en la present ciutat de mort violenta prenentlo segons ohiren a dir dits testes per altre y que no hi ha embaras algu per que nos puga celebrar dit matrimoni y axy ho han jurat.

Dicto die et anno he assistit testes los Dr. Diego Vieta y Joachim Ros y dit Sr. Joseph Mora en fe de les quals cosas y que han celebrat dit matrimoni en presentia mia y de llicencia del Sr. Canonge Domingo Fogueras Vicari General sede episcopal vacante en que assistir a dit matrimoni com en que prengues los testimonis donada axy paraula paraque ho fes ab dit Dr. Vieta y axy mo ha dit ell mateix dispensant tambe dit Sr. en amonestacions he assistit a ells y ho firmo dit dia y any

Dr. Esteve Roca: Vicari.»

Arxiu Parroquial de Santa Maria del Mar, Llibre de matrimonis, 4. Fol. 230.